

SVETOVNI DAN BOJA PROTI AIDSU 2010

Da bi vsaj enkrat letno intenzivno seznanjali ljudi s problematiko aidsa in zmanjševali predsodke, povezane z njo, bomo tudi letos **1. decembra obeležili Svetovni dan boja proti aidsu**. Ob tej priložnosti si **pripnimo rdečo pentljo**, ki predstavlja mednarodni simbol, da se ljudje zavedamo resničnosti aidsa med nami. Pentlja ponazarja zaskrbljenost glede HIV in aidsa ter opominja ostale, da je potrebna tudi njihova podpora in sodelovanje.

Leta 1988 je Svetovna zdravstvena organizacija 1. december razglasila za svetovni dan aidsa – z namenom, da bi ljudje postali bolj osveščeni in obveščeni o okužbi z virusom HIV. Globalni program za aids, katerega sedež je v Ženevi, je vrsto let vzpodbujal vse članice k čim intenzivnejši mobilizaciji preventivnih prizadevanj za boj proti tej bolezni. Od leta 1997 pa za dejavnosti ob svetovnem dnevu aidsa skrbi program Združenih narodov UNAIDS. Kot pri vseh aktivnostih so tudi v tem primeru pomembni kakovostni podatki.

Bolj kot katerakoli bolezen, je okužba z virusom človeške imunske pomanjkljivosti (Human Immunodeficiency Virus ali HIV), ki lahko vodi v sindrom pridobljene imunske pomanjkljivosti ali AIDS, bolezen, ki jo definirajo prepričanja ljudi. Nekateri verjamejo, da lahko za njo zbolijo samo istospolno usmerjeni ali intravenozni uporabniki drog, spet drugi verjamejo, da predstavlja spolni odnos z devico nekakšno zdravilo, tretji verjamejo, da je bolje, če ne poznajo svojega lastnega statusa glede okužbe s HIV. Veliko različnih ljudi širom po svetu verjame različnim stvarem o tem smrtonosnem virusu, veliko premalo pa jih pozna dejstva.

AIDS ni samo problem okuženih in bolnih, ampak je svetovni globalni problem, ki se lahko dotakne vsakogar izmed nas in predstavlja grožnjo za milijone ljudi po svetu. Osamljenost, strah pred predsodki in izolacija, so stalne skupne teme v izpovedih ljudi, okuženih s HIV ali obolelih za aidsom. Diskriminacija okuženih in bolnih, socialna izolacija in socialna smrt sta velikokrat še hujši kot težave, povezane z okužbo in boleznijo.

Kako pride do okužbe?

Da bi se preprečila okužba, je potrebno onemogočiti izmenjavo okuženih telesnih tekočin:

- kri
- sperma
- nožnični izločki
- materino mleko iz dojk,

ti namreč ne smejo priti v stik z zdravo krvjo ali sluznico.

Možni načini okužbe s HIV

- nezaščiten spolni odnos z okuženo osebo, kamor spadajo vaginalni, oralni, analni spolni odnosi brez zaščite
- stik okužene telesne tekočine ali izločkov s sluznicami – v nožnici, zadnjiku, sečnici, očeh, nosni in ustni votlini
- ob uporabi že uporabljenih igel za vbrizgavanje drog
- med nosečnostjo HIV-pozitivna mati prenese virus na otroka ali ga okuži med dojenjem

Redkeje so možni načini okužbe s HIV:

- pri prebadanju kože z inštrumenti – prebadanje kože na različnih delih telesa, tetoviranje, akupunktura
- umetna osemenitev, če je darovalec okužen
- s prejetjem okužene krvi, tkiv ali organov

V katerih primerih ne more priti do okužbe?

- na javnih straniščih
- v bazenu
- s poljubljanjem
- z dotikanjem ali objemanjem
- pri pitju iz istega kozarca

V boju proti širjenju okužb z virusom HIV je kritičnega pomena zaščita človekovih pravic. Kratenje človekovih pravic namreč pripomore k širjenju virusa HIV med ljudmi, saj povečuje možnosti infekcije med marginalnimi skupinami, kot so na primer intravenozni uporabniki drog in prostitutke (tako moški kot ženske). S promoviranjem posameznih človekovih pravic lahko zmanjšamo število novih okužb, že okuženim ljudem pa lahko omogočimo življenje brez diskriminacije.

Statistični podatki

Po podatkih Združenih narodov, trenutno živi na **svetu** okoli :

- 33,3 milijona s HIV okuženih ljudi, (od tega 2.5 mio otrok)
- v letu 2009 se je na novo okužilo 2,6 milijona ljudi
- zaradi razvitega aidsa in z njim povezanih infekcij je istega leta umrlo približno 1,8 milijona ljudi.

V Sloveniji:

- je s HIV okužena manj kot ena oseba na 1000 prebivalcev. Število okuženih narašča. V obdobju zadnjih desetih let (2000–2009) je bilo v Sloveniji prepoznanih 293 primerov okužbe s HIV, medtem ko je umrlo 25 bolnikov z aidsom.
- Moški, ki imajo spolne odnose z moškimi, so najbolj prizadeta skupina, vendar delež okuženih s HIV ni presegel petih odstotkov. Delež okuženih je visok tudi med bolniki s spolno prenesenimi okužbami, med katerimi je visok delež moških, ki imajo spolne odnose z moškimi.
- V letu 2009 je bilo prepoznanih 48 primerov okužbe s HIV (23,5/1.000.000 prebivalcev), enako kot v letu 2008 in 35 več kot pred desetimi leti. Povečano število diagnoz po letu 2003 je predvsem posledica porasta primerov med moškimi, ki imajo spolne odnose z moškimi. Zelo zaskrbljujoči so podatki o izrazitem porastu zgodnjega sifilisa med moškimi, ki imajo spolne odnose z moškimi, in so znano okuženi s HIV. V letu 2009 je poraslo tudi število novih diagnoz okužbe s HIV pri ljudeh, ki jih nismo mogli uvrstiti v nobeno od znanih skupin z visokim tveganjem.
- Med osebami s prepoznano okužbo s HIV v letu 2009 bi zaradi hude prizadetosti imunskega sistema moral že vsak drugi prejemati protiretrovirusna zdravila. Kar pri 16 od 17 bolnikov, ki so zboleli za aidsom v letu 2009, je bila okužba s HIV prepoznana v letu 2009.

Ali obstaja zdravilo?

Zdravila ali cepiva proti virusu HIV ni, obstajajo le zdravila (HAART), ki zavirajo razmnoževanje virusa in podaljšujejo življenjsko dobo okuženih oseb. V Sloveniji je brezplačno in kvalitetno zdravljenje omogočenemu vsakemu okuženemu, ki se zanj odloči. Doživljenjsko zdravljenje okuženega zelo pripomore k ohranjanju njegovega imunskega sistema.

Preprečevanje in obvladovanje

Preprečevanje in obvladovanje okužbe s HIV v okviru promocije spolnega in reproduktivnega zdravja je pomembna javnozdravstvena prednost. S programi promocije spolnega in reproduktivnega zdravja moramo doseči vse prebivalce, predvsem pa mlade. Za preprečevanje spolnega prenosa je pomembno spodbujanje odgovornega in varnega spolnega vedenja vključno s promocijo uporabe kondoma.

Poleg tega je potrebno spodbujati k prostovoljnemu zaupnemu testiranju na okužbo s HIV v ranljivih skupinah z višje tveganimi vedenji, predvsem med moškimi, ki imajo spolne odnose

z moškimi, je pomembno za zgodnje prepoznavanje okužbe s HIV, ki je pogoj za pravočasno zdravljenje in oskrbo okuženih s HIV, in čim bolj zgodnje intervencije za preprečevanje prenosa okužbe.

Pri preprečevanju širitve virusa HIV in pri čimprejšnjem in s tem učinkovitejšem zdravljenju okuženih ima pomembno vlogo testiranje. Če okužbo z virusom HIV odkrijemo pozno, zamudimo priložnost za pravočasno in uspešnejše zdravljenje, zato je tudi tveganje za zgodnejši razvoj bolezni aids in smrti zaradi aidsa višje.

Mario Poljak z Inštituta za mikrobiologijo in imunologijo na Medicinski fakulteti v Ljubljani je opozoril, da se v Sloveniji testira še vedno premalo ljudi, zato bo po njegovih besedah potrebno načrtovati aktivnosti za povečanje števila testiranj in za destigmatizacijo ter normalizacijo testiranja na HIV.

Kje se lahko v regiji Maribor testiramo?

Če mislimo, da obstaja verjetnost za okužbo in bi se želeli testirati – se lahko oglasimo pri svojem osebemu zdravniku, kjer dobimo napotnico ali pa kar v UKC Maribor, kjer lahko opravijo testiranje tudi anonimno.

Pripravil:

Zlatko Zimet, spec.

Viri:

Okužba s HIV v Sloveniji-letno poročilo 2009

<http://www.cosmopolitan.si/zdravje/bliza-se-dan-boja-proti-aids-u/>

http://www.oskoseze.si/index.php?option=com_content&task=view&id=195&Itemid=1

<http://otrocarije.blogspot.com/>

<http://www.zzv-ravne.si>

<http://www.dnevnik.si/novice/zdravje/1042318407>

www.medover.net